

NYHETER

Det nya coronaviruset.

Tobias Alfvén, vice ordförande Svenska läkaresällskapet och barnläkare på Sachsska barnsjukhuset.

Aylin Yilmaz, docent, överläkare, Infektion, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg.

Magnus Isacson, specialist i allmänmedicin, Tensta, ordförande Svensk förening för allmänmedicin.

Tobias Allander, verksamhetschef, överläkare på Karolinska universitetssjukhuset.

Märit Halmin, medicine doktor, specialist i anesthesi- och intensivvård, Södersjukhuset, Stockholm.

DN-läsarnas frågor om viruset – 13 läkare svarar

Hur testar jag mig?

Fråga: Är sommarboende på Ingarö men mantalsskriven i Vg-regionen. Jag och min man är sjuka sedan en dryg vecka tillbaka med bland annat feber, smak- och luktbortfall, halsont, snuva med mera och skulle vilja testa oss för att se om vi har en aktiv infektion, men det går inte att boka en tid för test då appen för SLL endast verkar fungera för personer mantalsskrivna i Stockholm. Hur gör vi då?

Magnus Isacson: Om du har en pågående infektion och vill testa men inte har tillgång till "Alltid öppet-appen" så kan du kontakta närmaste vårdcentral och höra om det finns möjlighet att ta prov via dem. Om du inte är allvarligt sjuk måste du ju inte ta ett prov utan kan också vänta till senare när du tillfrisknat och ta antikroppsprov men jag förstår att du gärna vill ha svar och då kan man som sagt kontakta närmaste vårdcentral.

Hur ska jag tänka kring barnafödelse?

Fråga: Jag kommer föda barn i sommar. Är det något särskilt jag behöver tänka på kring nyfödda och covid-19? Som gravid och särskilt höggravid har jag ju varit extremt försiktig när det gäller alla sociala kontakter, kan jag slappna av lite mer nu?

Karin Pettersson: Jag tycker att du ska försöka undvika att bli smittad, det är enormt jobbigt att föda barn när man har en pågående infektion. Folkhälsomyndighetens råd är viktiga att följa.

Tobias Alfvén: Barn drabbas sällan av svår covid-19. Vi är dock mitt uppe i en pandemi och det är viktigt att vi alla undviker att smittas eller föra smittan vidare. Så bäst är att träffa de utanför familjen utomhus, och att de utanför familjen får vänta med att ge den nyfödda den där pussen eller kramen man så gärna vill ge. I Stockholm har vi också sett att det är fler barn i åldrarna 0-1 år som sjukhusvårdats på grund av covid-19 än barn i andra åldrar (men det är få barn generellt, så det är fortfarande ovanligt).

Kan diarré vara ett symptom?

Fråga: Kan covid-19 visa sig med enkom diarré som sjukdomsförlopp? Det vill säga diarré i flera dagar men inget mer.

Ardavan Khoshnood: Vi har på landets akutmottagningar sett patienter som sökt med enbart diarré och haft covid-19. I vanliga fall visar dessa patienter luftvägssymptom så smått. Men det har funnits fall med enbart "isolerad" diarré.

Är ground-glass förändringar tillräckliga för diagnos?

Fråga: Vilka andra sjukdomar kan ge ground-glass-förändringar på röntgen? Är typiska ground glass-förändringar men negativa prover tillräckligt för diagnos?

Henrietta Ståhlbrandt: Lungorna har inte så många olika sätt att reagera på förändringar, och ground-glass är ett av dem. Det ser vi vid en rad olika orsaker – dålig inandning vid undersökningstillfället, många olika sorters inflammationer och infektioner, cancer, med flera. Utbredningen av förändringarna kan tala för en viss sjukdom, till exempel covid-19, men det är vanskligt att ställa diagnosen med datortomografi. Vid vissa ovanliga tillfällen kan det dock vara så vi ställer diagnosen – till exempel när vi inte hittar virus i upprepade PCR-prover och patienten har både typiska symptom och fynd vid dator-tomografi som talar för covid-19.

Hur länge har jag antikroppar?

Fråga: Hej, hur länge finns antikropparna kvar? Kan man vara immun tack vare så kallade minnesceller och går de att påvisa via provtagning?

Tobias Allander: Vi vet ännu inte hur länge antikropparna blir kvar. Det är möjligt att man kan vara immun utan antikroppar, särskilt om man en gång haft antikroppar. Det finns ännu inget prov att ta som kan testa det, men det pågår mycket forskning på området.

Får alla antikroppar?

Fråga: Får alla som haft covid-19 antikroppar? Det verkar som att många som varit sjuka länge (5-10 veckor eller mer) aldrig utvecklat antikroppar, men att de har T-cellsimmunitet. Kan det stämma?

Tobias Allander: De allra flesta som haft ordentliga symptom får antikroppar, däremot är det mer osäkert när det gäller de som haft väldigt lindriga symptom. Om inget annat laboratorietest gjorts som på-

visar covid-19 kan man nog inte vara säker på vilken sjukdom man haft.

Vilken diabetes påverkar mest?

Fråga: Vilken typ av diabetes har högst risk i samband med en covid-19 infektion?

Stefan James: Den diabetes som inte är väl kontrollerad är sämst. Det gäller oftast typ 2 eftersom den behandlas med kost och motion samt läkemedel.

Kan jag träffa mina barn utomhus?

Fråga: Jag är 83 och har underliggande sjukdomar. Bör jag kunna träffa mina barn utomhus på ordentligt avstånd?

Magnus Isacson: Ja, det tycker jag.

Finns det en ökad risk för epilepsianfall?

Fråga: Jag har Tegretol och Absenor, epilepsimedicin. Om jag hamnar på intensivvård för covid-19, kommer jag att få epilepsianfall, om inte medicinen täcker för att få anfall?

Märit Halmin: Vi har inte sett någon ökad risk för epileptiska anfall hos våra intensivvårdade patienter hittills. Dessutom är vi noggranna att fortsätta ge antiepileptisk behandling i droppform hos de patienter som är sövda. Jag skulle därför inte oroa mig för detta i ditt fall.

Hur lång är inkubationstiden?

Fråga: Hur lång tid tror man i dag att inkubationstiden är för viruset?

Ardavan Khoshnood: Inkubationstiden är mellan 2-14 dagar. De flesta visar symptom efter dag 5-6.

Kan diagnos ställas med snabbsänka?

Fråga: Kan man genom en snabbsänka kolla att man inte har något virus i kroppen och därmed utesluta att man har covid-19?

Ardavan Khoshnood: En mycket intressant fråga som du ställer. På akuten använder vi snabbsänka (CRP) hela tiden för att se om en patient har en infektion i kroppen. Vid covid-19 är CRP oftast hög, men det beror väldigt mycket när i sjukdomsförloppet som man söker vård och provet tas. Vi har haft enstaka

patienter på akuten som haft lätt förhöjt CRP enbart i samband med covid-19. Att således använda enbart CRP för att kunna verifiera eller utesluta covid-19 är inget att rekommendera.

Kan lukt- och smakbortfall vara bestående?

Fråga: Hur länge är smak och luktsinnet borta efter covid-19? Hur stor är risken att det blir bestående?

Aylin Yilmaz: Det kan vara borta i flera veckor, men risken att det blir bestående är extremt liten.

När kan vi bo ihop som familj?

Fråga: Jag är riskgrupp på grund av kronisk sjukdom och har inte bött tillsammans med min familj de senaste månaderna eftersom barnen måste gå i skolan och maken arbeta. Men hur är det, om de skulle testa positivt på antikroppstest, kan vi bo ihop som en familj igen då?

Stefan James: Om barnen haft symptom och testat positivt med antikroppstest kan man med ganska stor sannolikhet säga att de är immuna och inte kan smitta igen.

Kan vi använda samma kök?

Fråga: Kan jag och min dotter använda samma kök fast vid olika tillfällen? Jag är 70-plus.

Anders Johansson: Det är mycket liten risk för smittöverföring om man inte är i köket samtidigt. Smittrisken är starkt knuten till att vara nära en annan person som är smittsam, till exempel att man umgås på nära håll i samma rum. Det kan vara möjligt att smittas via föremål om en smittsam person nyligen hostat på föremålet eller det på annat sätt hamnat sekret från mun och luftvägar på föremålet. Men det tycks mycket ovanligt. Om du och din dotter båda känner er friska och sköter köket med bra hygien så tycker jag att ni kan dela kök.

Hur stor är risken att drabbas som ung?

Fråga: Man läser titt som tätt om unga "fullt friska" som blivit jättesjuka av covid-19. Detta skapar väldigt mycket oro hos vissa och det finns sällan med någon statistik som nyanserar bilden. Hur stor är

Foto: Nicklas Thegerström, Privat, Carl Bredberg, Mikael Wallerstedt

Eva Uustal, överläkare på kvinnokliniken i Linköping och ordförande i Svensk förening för obstetrik och gynekologi.

Karin Pettersson, docent, överläkare, sektionschef graviditet och förlossning, Karolinska Huddinge.

Stefan James, professor, överläkare, kardiologi, Akademiska sjukhuset och Uppsala universitet, ordförande i Svenska kardiologföreningen.

Magnus Brink, överläkare (anestesi/intensivvård och infektion), Infektion, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg.

Anna Grahn, infektionsläkare vid Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg, och vice ordförande Svenska infektionsläkarföreningen.

Anders Johansson, överläkare/hygienläkare i Region Västerbotten och docent i infektionssjukdomar ordförande Svenska hygienläkarföreningen.

Ardavan Khoshnood, Docent, specialistläkare, akutsjukvård, Skånes Universitetssjukhus i Lund.

Henriettæ Ståhlbrandt, Överläkare, medicine doktor, biträdande verksamhetschef, region Jönköpings län, ordförande för Svensk Förening för Medicinsk Radiologi.

Kan vi förvänta oss en andra coronavåg i höst? När får jag träffa barnbarnen och hur smittar egentligen covid-19? **DN:s läsare fick chansen att ställa sina frågor om coronaviruset** till en läkarpanel med expertkunskaper inom flera områden.

riskerna att man som fullt frisk, vältränad (inkl lågt BMI) person i 30-årsåldern blir allvarligt sjuk och behöver sjukhusvård på grund av covid-19?

Ailyn Yilmaz: Den risken är extremt liten, men inte obefintlig och eftersom vi inte vet vem som kommer att drabbas av allvarlig covid-19 bör man vara försiktig.

Bör jag bli gravid?

Fråga: Hej! Avråder ni från att försöka bli gravid just nu?

Eva Uustal: Nej, det finns inget som tyder på att man bör avstå från att bli gravid på grund av pandemin. Det finns inga data som talar för att viruset påverkar fostret. Om man blir svårt sjuk under sen graviditet kan det vara påfrestande för mammans andning och hjärtverksamhet och man kan behöva förlösas tidigare. Sen är vi i vården tacksamma om så få av våra patienter som möjligt är smittade. Vid en förlossning är man ju ganska nära varandra som mamma och personal.

Kan fryst mat smitta?

Fråga: Handlar mat via internet. Ofta är maten förpackad i plast och kanske plockad av någon som smittar. Om varan fryses ner, hur stor är risken att covid-19 överlever i frysen?

Magnus Isacson: Minimal. Jag skulle inte oroa mig för att detta är en potentiell smittkälla. Man får hoppas att det företag som plockar maten följer hygienrutiner. Det är viktigare att tvätta händerna och hålla avstånd.

Kan jag smittas under skogs promenaden?

Fråga: Hur stor är risken att bli smittad om man möter någon som är smittad i skogen när man promenerar? Är inte alltid lätt att hålla avstånd och många är väldigt nonchalanta. Är orolig varje gång jag möter någon försöker hålla andan men går inte alltid

Anders Johansson: Risken att bli sjuk beror väldigt mycket på hur lång tid man är nära en smittsam person. Så ett snabbt möte på promenad är en minimal risk. Det ska du inte gå omkring och vara rädd för. Håll

avstånd som du redan gör och promenera på.

Finns det helt symtomfria personer?

Fråga: Finns exempel på helt symtomfria SARS-CoV-2-infekterade eller får alla åtminstone en lindrig förkylning?

Ardavan Khoshnood: Det finns exempel på mycket lindriga symtom och till och med inga symtom alls. Detta gäller främst yngre individer.

Hur vet jag om lungorna återhämtar sig?

Fråga: Hej! Jag hade med största sannolikhet covid-19 i mars och april. Jag har astma sedan tidigare och min andning har varit fortsatt dålig sedan jag insjuknade, även om det blivit bättre. Kan det vara bra att besöka min astmaläkare och göra spirometri för att se så att allt står rätt till? Eller hur ska man gå till väga för att se om lungorna återhämtar sig?

Stefan James: Om man inte blir bra efter en kort tid tycker jag att man ska låta sig undersökas för att utesluta någon komplikation såsom propp i lungorna. Om man blir stadigt bättre kan man nog avvakta och vara lugn.

Kan jag smittas i simbassängen?

Fråga: Jag undrar hur coronaviruset betar sig i vatten? Jag simmar gärna och undrar hur stor är risken att få smitta via vatten till exempel i simbassängen?

Ailyn Yilmaz: Du kan fortsätta simma lugnt. Det finns inget som tyder på att covid-19 kan smitta via ordentligt klorerade simbassänger.

Kan syrgas hjälpa i ett tidigt skede?

Fråga: Kan det vara bättre för sjukdomsutvecklingen att få syrgas tidigt om man är tungadad med covid-19?

Ardavan Khoshnood: Vilken intressant fråga. Flera moderna studier visar att man ska vara försiktig med att använda för mycket syrgas hos akut sjuka patienter. Vad gäller specifikt covid-19 går det inte att uttala sig då vi inte har några studier på den fronten. I allmänhet kan jag säga att syrgasbehandling ska baseras på flera olika faktorer: andningsfrekvens (hur många gånger i minuten som man andas), saturation (blodets syrgasmättnad), patientens allmäntillstånd osv. Direkt svar på din fråga gällande syrgas och covid-19 får nog bli: vi vet inte.

Finns det belägg för fosterskadorna?

Fråga: Finns det något känt om eventuella fosterskadande effekter? De som var graviditetens första tre månader vid utbrottets start (januari) börjar nu föda sina barn. Finns det skäl att misstänka fosterskadande effekter av just detta virus? Finns det evidens för att liknande virus ger utvecklingsförseningar hos barnet om modern haft en infektion under graviditeten?

Det nya coronaviruset

Viruset har fått namnet sars-cov2 på grund av genetiska likheter med sarsviruset. Sjukdomen har fått namnet covid-19, en förkortning av coronavirus disease 2019.

Eva Uustal: Det finns inga data som talar för att detta virus orsakar fosterskador. Vi följer nu gravida kvinnor som haft infektionen extra noga med ultraljud för att se att fostret växer om det ska. Många svenska förlossningskliniker är med i en omfattande studie av gravida och man jämför även med kvinnor som inte har haft infektionen.

När kommer jag bli frisk igen?

Fråga: Jag blev sjuk i början av mars och har kvarstående symtom som mycket hög vilopuls, låg syresättning vid ansträngning, lite konstigt EKG och ärrbildning på ena lungan. Min fysioterapeut tror att rehabiliteringen kommer ta ett halvt år. Tror ni att jag kommer vara frisk sen?

Stefan James: Jag beklagar dina besvär. Om du har kvarvarande besvär bör du undersökas av läkare för att utesluta komplikationer som blodproppar eller annan sjukdom. Om det är gjort kan man ibland ha långdragna symtom. Men det varierar mycket och många förbättras snabbt när det väl vänder.

Hur fungerar det på akuten?

Fråga: Hur hanterar akutmottagningen misstänkt covid-19 fall? Kan man vara säker på att inte smittas om man söker akutmottagningen för något annat?

Henriettæ Ståhlbrandt: Om man har symtom som tyder på covid-19-infektion får man gå i ett "separat spår" på akuten, där man minimerar risken av smitta andra personer. Man separerar redan innan man kommer in på akutavdelningen, så man skall inte behöva vara rädd att uppsöka akuten för andra sjukdomar om man behöver det!

Kan det varit covid-19?

Fråga: Hej, jag var sjuk i några dagar i förra veckan. Det kändes som en influensa - ont i muskler och huvudvärk, hög feber (40 grader) i två dagar, sedan gick febern ned under ett par dagar. Inga luftvägssymtom över huvud taget. Tillfrisknade snabbt. Kan det ändå ha varit covid-19?

Anna Grahn: Ja, det kan ha varit covid-19. Symtomen kan vara mycket varierande, men de du beskriver kan stämma.

Foto: Zuma Press